

“Diosito” ens acompanya sempre o el credo dels pobres

Suplement del Quadern núm. 162 de CiJ - (n. 198) - Juliol, 2009
R. de Llúria, 13, 08010 Barcelona - tel. 93 317 23 38, fax 93 317 10 94
info@fespinal.com - www.fespinal.com

En acabar un curs de formació cristiana per a adults en un barri popular de Cochabamba, a Bolívia, una dona que assistia al curs va exclamar: «*Diosito* ens acompanya sempre!». Aquesta exclamació constitueix una veritable professió de fe, semblant a la d'aquella dona que mentre que Jesús li parlava va dir: «Sortoses les entranyes que et van dur i els pits que et van criar» (Lc 11,27).

A Bolívia, com passa també en altres països d'Amèrica llatina, el poble és molt aficionat a l'ús dels diminutius: el pa és “panecito”, el cafè és “cafecito”, el papà és “papito”, el soldat és “soldadito”, el capellà és el “padrecito”, la religiosa és la “madrecita”; fins i tot el mort és un “muertito” i, si el mort és un nen, és un “angelito”... Aquests diminutius denoten familiaritat, proximitat i afecte, quelcom d'entranyable i senzill. En aquest context és comprensible que també Déu pugui ser anomenat “Diosito”.

Anomenar Déu “Diosito” dista molt de concebre'l com el Primer motor immòbil, com la Causa de les causes, com l'Ésser necessari i absolut, l'Ésser més enllà del qual no es pot pensar res més gran, tal com el van formular els filòsofs hel·lènics o els escolàstics medievals. Vist així, no és tampoc el Déu tremend i fascinant, ni el “totalment Altre” dels fenomenòlegs de la religió.

Tampoc no és el Déu que alguns teòlegs anomenen el Misteri absolut i sense

ribes, el Déu sempre més gran, el Déu inaccessible envoltat sempre de la tenebra d'allò que és infinitament desconegut. No és, tampoc, el Déu "omnipotent i sempitern" que invoca habitualment la nostra litúrgia en les seves oracions. I, menys encara, "Diosito" no és el Yahvé terrible que es manifesta entre llamps i trons al Sinaí, ni és el Jutge castigador implacable de moltes predicacions moralitzants o de la pròpia pintura del judici final que cobreix la capella Sixtina. Tampoc no és el Déu del credo nicenoconstantinopolità.

"Diosito" és un Déu proper i familiar, bo i perdonador, i també misericordiós, que desitja que siguem feliços i que tinguem vida en abundància. És el mateix Déu a qui Jesús anomenava Abbà, és a dir "papito", fins i tot a Getsemaní en els seus moments d'angoixa davant la proximitat de la seva passió (Mc 14,36). "Diosito" reflecteix una imatge paterna i també materna de Déu, perquè, com diu el profeta, encara que una mare s'oblidés dels seus fills ell no s'oblida de nosaltres (Is 49,15); ell té unes entranyes misericordioses, ens cuida i ens protegeix, i està sempre a prop nostre. No és el Déu abstracte de la mística renanoflamenca, sinó més aviat el Déu que Teresa de Lisieux va descobrir en el seu petit camí de la infantesa espiritual.

Indubtablement, aquesta imatge del Diosito està estretament lligada a l'encarnació i al naixement de Jesús, en la mesura que, quan es fa carn i habita entre nosaltres (Jn 1,14), la Paraula eterna queda desposseïda de la seva glòria i es fa semblant a nosaltres (Fil 2,6-7). És una imatge que neix de la contemplació del Jesús nen, el "Niño Manuelito" com li diu el poble, el Déu fet petitesa humana que el poble creient adora la nit de Nadal i venera en els pessebres de les seves cases. És, sense dubte, l'Esperit del Ressuscitat

el que ens permet de cridar Abba!, o Pare! (Rm 8,15; Gal 4, 4); és el que ens permet d'anomenar Déu "Diosito".

Però aquest "Deuet", afegia la senzilla dona de Cochabamba, "ens acompanya sempre".

No és, doncs, un Déu que roman invulnerable i insensible en la llunyania, com els déus de l'Olimp, ni que ens deixi abandonats a la nostra pròpia sort, com si fóssim naufrags enmig del mar de la vida; ben al contrari, és un Déu que camina amb el seu poble, que escolta el clam dels oprimits a Egipte, que acompanya els israelites en la seva marxa pel desert, en la seva història de llums i ombres, i que els fa retornar de l'exili de Babilònia a Palestina.

És el Senyor ressuscitat que es va unir com a pelegrí desconegut als deixebles d'Emaús, que els va explicar les escriptures i que va compartir amb ells el pa (Lc 24, 13-35). És, també, el Senyor que va dir que estaria sempre amb nosaltres fins a la fi de la història (Mt 28,20) i que a través de l'Esperit acompanya l'Església en la seva peregrinació, guia la humanitat i omple l'univers, com el Vaticà II ha ensenyat en parlar dels signes del temps (GS 11). En ell existim, ens movem i som, com va afirmar Pau a l'Areòpag d'Atenes, citant alguns poetes grecs (Hch 17,28).

"Diosito" ens acompanya sempre al llarg de la nostra vida, en moments de felicitat i de torbació, i no ens abandonarà en el moment de la nostra mort perquè és qui va ressuscitar Jesús d'entre els morts, de la mateixa manera que ressuscitarà els nostres pobres cossos mortals (Rm 8, 11; Flp 3, 21). Qui ens podrà apartar de l'amor de Déu? (Rm 8,28-39). "Diosito" fonamenta la nostra esperança, perquè ens acompanya sempre, és el Déu-amb-nosaltres.

Molts teòlegs han buscat una fórmula breu del cristianisme que redueixi a un compendi el credo i que respongui als nostres dies. “Deuet ens acompanya sempre” pot ser considerada una fórmula breu que resumeix tota la revelació bíblica expressada a través del sentit de la fe del poble senzill. Alguns biblistes afirmen que el centre de la revelació no és afirmar que Déu existeix, sinó que Déu acompanya sempre el seu poble. Això el poble pobre i senzill no ho ha après de llibres o de cursets, sinó que ho ha experimentat en la seva pròpia vida. “Deuet ens acompanya sempre” resumeix en llenguatge popular gran part de la història de la salvació bíblica. És una versió popular de l’evangeli, com si fos el credo dels pobres.

L’exultació messiànica de Jesús que, ple del goig de l’Esperit, va beneir el Pare perquè havia amagat els misteris del Regne als savis i entesos i els havia donat a conèixer als petits (Lc 10,21), no ha estat presa gaire seriosament ni per part de l’Església en general ni per part de la teologia en concret. Aquests petits i senzills són el que Eduardo Galeano anomenava els “que no són ningú”, Jon Sobrino les “víctimes” i Gustavo Gutiérrez els “insignificants”; són els que no tenen poder ni saber, els que no compten. Pau ens dirà que aquests pobres i menyspreats als ulls del món han estat escollits per Déu per confondre els savis i els poderosos del món (1 Cor 1, 26-31).

Aquesta saviesa cristiana popular, fruit de la connaturalitat que té el poble amb l’evangeli de Jesús, en el seu sentit de la fe, del que parla el Vaticà II (LG 12), no la tenim generalment gaire en compte. No acabem de creure que l’Esperit parli pels petits i senzills ni que ells posseeixin la unció de l’Esperit (1 Jn 2,20.27).

Evangelitzem el poble, ensenyem catecisme, prediquem, fem teologia i pasto-

ral amb conceptes i llenguatges elaborats per savis i lletrats que moltes vegades presenten una imatge d’un Déu Totpoderós i Omnipotent més propera als senyors feudals i reis de la terra, als terratinents i grans empresaris i financers, als rics i poderosos del Primer Món, que no pas al Déu clement i compassiu, Pare de Jesús, el Déu dels pobres, el Déu del Magnificat que fa caure els poderosos dels seus trons i exalta els humils, el Déu que Simeó va descobrir en el temple en aquell Nen que una parella pagesa oferia al Senyor (Lc 2, 22-35). El Nostre Déu, el que prediquem i ensenyem en el catecisme, moltes vegades està molt allunyat del “Diosito” del poble senzill. Potser és per això que el poble pobre i senzill s’allunya de l’Església oficial i viu la seva fe una mica al marge de la institució, de manera informal. I potser també per això el propi Primer Món sent un rebuig cap a aquesta imatge de Déu.

En canvi, a Jesús de Natzaret el poble l’entenia. Parlava amb autoritat però de manera senzilla, amb paràboles, amb exemples casolans extrets de la vida, amb imatges populars, del camp, de la feina, de la vida familiar. Entén el poble senzill d’avui la litúrgia, les homilies, les encícliques del magisteri de l’Església? Li falta al poble senzill intel·ligència per a comprendre? O més aviat a nosaltres, savis i prudents, ens falta comprensió profunda de l’evangeli per a poder-lo transmetre als pobres? Evangelitzar els pobres és un dels grans signes messiànics (Lc 7,22). Però com evangelitzar els pobres? No s’hauria de partir de les seves necessitats vitals, de les seves pròpies vivències i de les seves expressions de fe popular?

Però, a més, l’expressió “Deuet ens acompanya sempre” és un desafiament i un crit profètic per als sectors del Primer Món, i també d’Amèrica llatina, per als

quals Déu ha mort o per als quals és alguna cosa que pertany a l'època preindustrial i precientífica, una cosa absurda, un residu cultural davant del qual val més ser escèptics i indiferents, mantenir un dubte metòdic, romandre en un prudent i còmode agnosticisme, guardar silenci. Per a molts no és "políticament correcte" parlar de Déu, ni confessar públicament que s'és creient. Hom s'exposa a rebre crítiques o, el que encara és pitjor, a rebre un somriure que barreja estranyesa i confusió. Davant d'aquests sectors il·lustrats, el poble pobre i senzill confessa que Déu realment existeix i que ens acompanya sempre. No és un enigma, no és un absurd, sinó que és un misteri de proximitat i de bondat; és "Diosito".

Un cop més, és veritat que els pobres ens evangelitzen, que ens ofereixen una imatge diversa de Déu que podrà i haurà

de ser aprofundida sense dubte, il·luminada per la fe i la raó, ser novament evangelitzada, però que també posseeix la veritat i la saviesa pròpia del credo dels pobres. Els pobres són un lloc teològic i hermenèutic privilegiat per a comprendre l'evangeli. No acabem d'acceptar-ho. I menys encara quan és una dona pobre qui de vegades ens evangelitza...

El bisbe poeta Casaldàliga, que viu entre els insignificants del poble, ho ha expressat rotundament:

L'Esperit
ha decidit
administrar
el vuitè sagrament:
la veu del poble!

Víctor Codina, sj.